

Elinkeinoelämän ja teollisuuden näkökulma EU-rahoitukseen ja investointeihin 2025-2027

Työ- ja elinkeinoministeriö

Sisällys

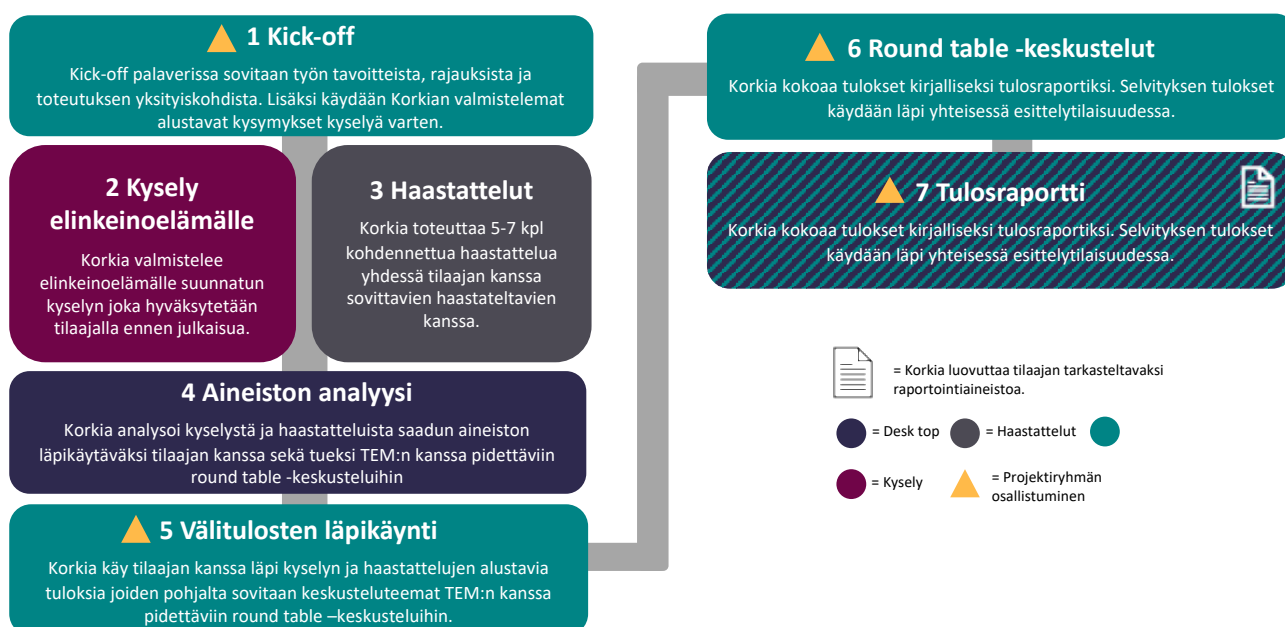
1.	Selvityksen tausta ja tavoite.....	3
2.	Selvityksen toteutustapa.....	3
3.	Tarkastelussa hyödynnetty EU-TKI-rahoituksen kehys	5
1.	Rahoituksen hyödyntäminen liiketoiminnan tukemisessa	6
1.1.	Riskinjako EU:n TKI-rahoituksen hakemisen lähtökohtana.....	6
2.	EU:n TKI-rahoituksen keskeisimmät pullonkaulat.....	7
3.	EU:n TKI-rahoituksen positiiviset ominaisuudet	9
4.	EU:n TKI-rahoituksen kohdentuminen	11
4.1.	Rahoituksen nykyinen kohdentuminen	11
4.2.	EU:n TKI-rahoituksen kohdentuminen tulevaisuudessa	11
4.2.1.	Teemat	11
4.2.2.	Teknologian kypsyystaso.....	13
5.	Rahoitusmuodot ja -kanavat	15

1. Selvityksen tausta ja tavoite

Tämän selvityksen tavoitteena on muodostaa kuva suomalaisen elinkeinoelämän ja teollisuuden odotuksista ja tarpeista Euroopan unionin TKI-rahoituksen osalta. Selvitykseen osallistuneiden näkökulmasta EU:n keskeisimpiä TKI-toimintaa tukevia rahoitusohjelmia ovat, Horisontti Eurooppa, Digitaalinen Eurooppa ja InvestEU sekä Innovaatorahasto ja Puolustusrahasto. Työ- ja elinkeinoministeriö hyödyntää selvityksen tuloksia Suomen kansallisen näkökulman rakentamisessa Euroopan unionin pitkän aikavälin rahoituskehityksen kehittämiseksi.

2. Selvityksen toteutustapa

Suomalaisen elinkeinoelämän ja teollisuuden odotuksia ja tarpeita Euroopan unionin TKI-rahoituksen osalta on kartoitettu kyselytutkimuksella, yrityshaastatteluilta sekä yrityksille ja muille elinkeinoelämän toimijoille järjestetyllä pyöreän pöydän keskustelutilaisuudella. Työmenetelmät on kuvattu kokonaisuudessaan alla kuvassa 1.

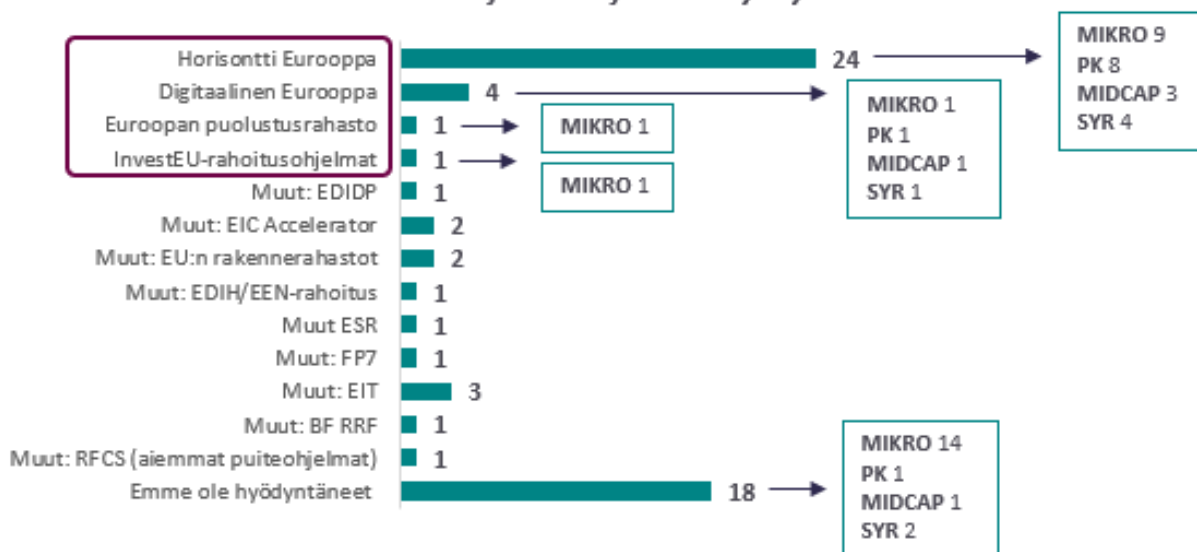

Kuva 1. Työmenetelmät

Yrityksille suunnattu kysely toteutettiin 27.1-17.2.2023 välisenä aikana ja kyselyyn saatiin yhteensä 54 vastausta. Kysely lähetettiin Business Finlandin kautta yrityksille, jotka ovat hyödyntäneet Business Finlandin EU-rahoitusneuvontaa. Kyselyn avulla kartoitettiin, miten hyvin yritykset tuntevat EU:n tarjoamat TKI-rahoitusmahdollisuudet; miten hyvin EU:n rahoitusohjelmat tukevat yritysten TKI-toimintaa sekä minkälaisia pullonkauloja ja toisaalta hyviä ominaisuuksia yritykset näkevät EU:n TKI-rahoituksessa. Kyselyllä kartoitettiin myös yritysten näkemyksiä siitä, minkälaisiin teemoihin TKI-rahoitusta tulisi tulevaisuudessa kohdentaa ja minkä muotoiset rahoitusinstrumentit tukevat parhaiten yritysten TKI-toimintaa.

Vastaajista suurin osa edustaa mikro- (56 %) tai pk-yrityksiä (20 %). Suuryritysten osuus vastaajista oli 13 % ja midcap-yritysten 11 %. TKI-investointien osuus liikevaihdosta on suurimmalla osalla vastaajista enintään 20 %. Vastaajista yli puolet (52 %) oli aiemmin saaneet jotain EU-rahoitusta. Selkeästi suurempi osa (89 %) oli aiemmin hyödyntänyt jotain kansallista rahoitusta (esim. Business Finlandin, ELY:n tai Finnveran rahoitusta). EU:n TKI-rahoitusohjelmista eniten oli hyödynnetty Horisontti Eurooppaa (24 vastaajaa). Digitaalinen Eurooppa -rahoitusta oli hyödyntänyt neljä vastaajaa ja Euroopan puolustusrahastoa sekä InvestEU-rahoitusta kutakin yksi vastaaja. Kuvassa 1 on eritelty tarkemmin mitä rahoitusohjelmia vastaajayritykset eri yrityskokoluokissa ovat hyödyntäneet.

Mitä EU:n rahoitusinstrumentteja vastaajat ovat hyödyntäneet:

Kuva 1. Mitä EU-rahoitusta kyselyyn vastanneet ovat hyödyntäneet.

Vastaajat edustivat eri toimialoja seuraavasti:

- Teollisuus (21)
- Informaatio ja viestintä (6)
- Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (5)
- Rakentaminen (3)
- Sähkö-, kaas- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta (3)
- Koulutus (2)
- Muu palvelutoiminta (2)
- Kaivostoiminta ja louhinta (2)
- Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito (2)
- Rahoitus- ja vakuutustoiminta (1)
- Maatalous, metsätalous ja kalatalous (1)
- Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus (1)
- Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta (1)
- Muu toimiala, tarkenna: *Lääketieteen laitevalmistus (1), Järjestelmät pilvipalveluissa liikkumiseen ja maksamiseen (1), Yhteiskuntatieteellinen tutkimus ja konsultointi (1), Space & Defence (1)*

Yrityksille ja muille elinkeinoelämän toimijoille suunnattuja haastatteluja tehtiin yhteensä 19 kappaletta 25.1.-8.2.2023 välisenä aikana. Haastattelut toteutettiin etäyhteyksin puolistrukturoidusti ja niissä pyrittiin syventämään kyselyn teemoja EU:n TKI-rahoituksen pullonkaloista ja lisäarvosta. Haastateltavat edustivat monipuolisesti eri toimialojen yrityksiä. Mukana oli myös etujärjestöjä, pankkeja, sekä EU-rahoitukseen erikoistunut konsultointiyritys.

Pyöreän pöydän keskustelutilaisuus järjestettiin 15.2.2023 Business Finlandin tiloissa ja keskusteluun osallistui yhteensä yhdeksän yritystä tai muuta elinkeinoelämän ja teollisuuden edustajaa. Tilaisuus alustettiin käymällä läpi kyselyn ja haastatteluiden tuloksia sekä näiden keskeisiä havaintoja, jonka jälkeen osallistujat keskustelivat kolmen selvitystuloksista johdetun teeman ympärillä. Tilaisuutta fasilitoi Korkia Consulting, ja mukana keskustelussa olivat myös Business Finlandin sekä työ- ja elinkeinoministeriön edustajia. Pyöreän pöydän keskusteluilla pyrittiin kuulemaan, minkälaiset teemat puhuttavat eri sidosryhmiä ja mitkä teemat nousevat sidosryhmiä yhdistäviksi ja erottaviksi. Keskustelulla saatiin syvennettyä ymmärrystä kyselyn ja haastattelujen yhteenvedoista ja keskusteltua konkreettisista ratkaisuista niiden pohjalta.

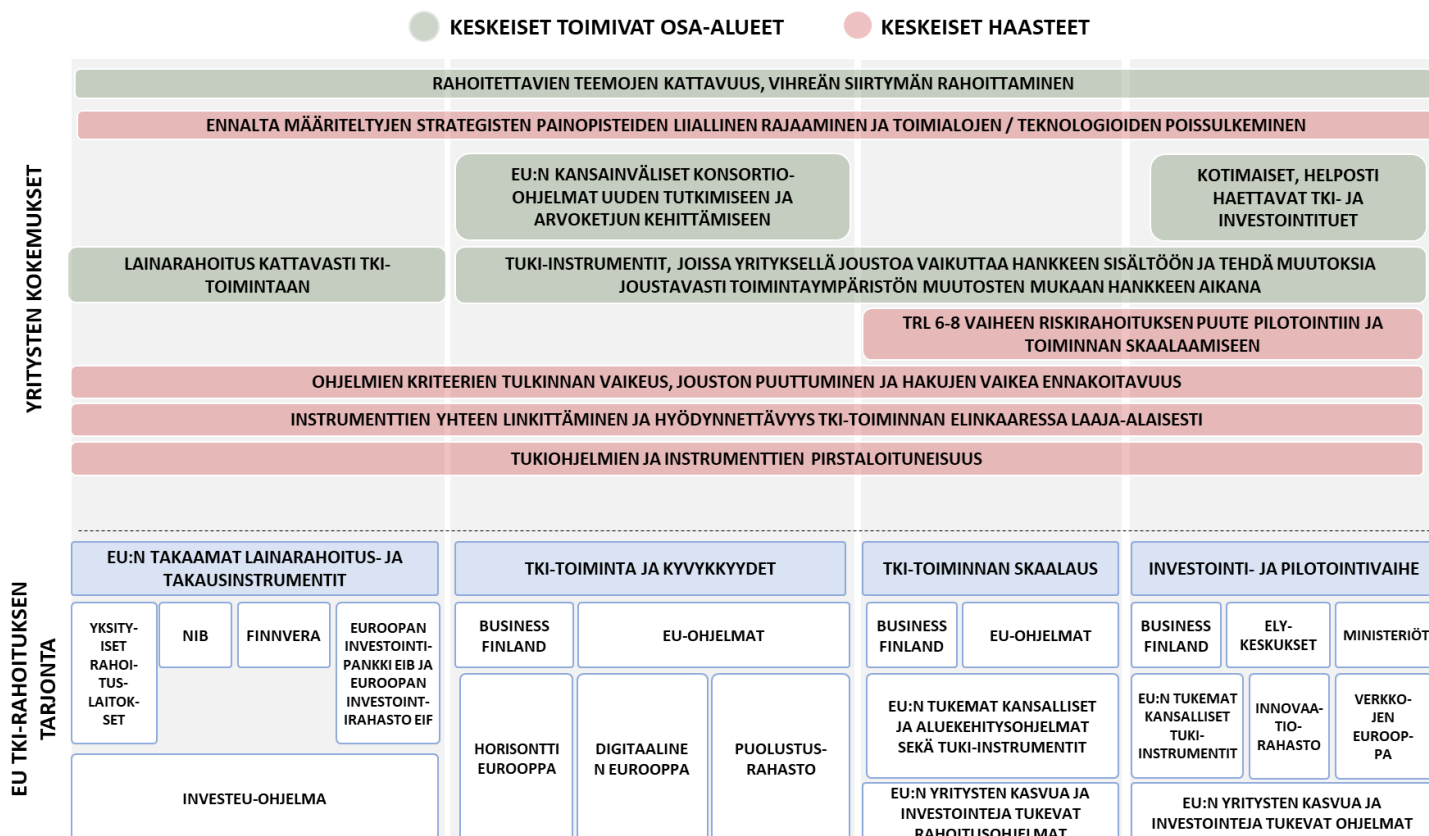
Haastateltujen henkilöiden taustatiedot	Kyselyyn vastanneiden henkilöiden taustatiedot	Pyöreän pöydän keskusteluun osallistuneiden henkilöiden taustatiedot
Yhteensä 19 asiantuntijahaastattelua, joista: <ul style="list-style-type: none"> • 3 etujärjestöjen edustajille • 3 pankkien edustajille • 7 suuryrityksille • 5 mikro- ja pk-yrityksille • 1 EU-rahoituksen konsultille 	Yhteensä 54 kyselyvastausta, joista: <ul style="list-style-type: none"> • 56 % (30) Mikroyrityksiä • 20 % (11) pk-yrityksiä • 11 % (6) Midcap-yrityksiä • 13 % (7) Suuryrityksiä n. 40 % vastaajista edusti teollisuuden yrityksiä.	Yhteensä 9 asiantuntijaa, joista: <ul style="list-style-type: none"> • 2 pankkien edustajaa • 4 suuryritysten edustajaa • 2 mikro- ja pk-yritys edustajaa • 1 EU-rahoituksen konsultti Lisäksi 3 työ- ja elinkeinoministeriön edustajaa ja 2 Business Finlandin edustajaa

Selvitykseen osallistuneet yritykset suhtautuivat pääosin myönteisesti osallistavaan tapaan kehittää kansallista näkökulmaa EU:n pitkän aikavälin rahoituskehikseen. EU:n TKI-rahoituksen kohdentamiseen, kehittämiseen ja pullonkauloihin liittyvät kysymykset herättivät paljon rakentavaa keskustelua, ja osallistuminen yritysten suunnalta oli aktiivista. Vastaavanlaista vuoropuhelua toivottiin yritysten suunnalta myös jatkossa.

3. Tarkastelussa hyödynnetty EU-TKI-rahoituksen kehys

EU:n TKI-rahoituskehys on moninainen kokonaisuus eri ohjelmia, instrumentteja ja toimijoita, joiden kautta rahoitusta kohdennetaan yritysten TKI-toiminnan tukemiseen. Tehdyssä analyysissä ja havaintojen kiteyttämisessä on hyödynnetty alla olevaa karkeaa viitekehystä EU:n TKI-rahoituskehiksestä.

Kuvassa 2 on esitetty työn keskeiset havainnot osana työn tarkastelussa käytettyä viitekehystä.

Kuva 2. Työn toteutuksessa hyödynnetty viitekehys.

1. Rahoituksen hyödyntäminen liiketoiminnan tukemisessa

”TKI-panostuksia ei tehdä rahoituksen ohjaamana. Osallistumme yhteisiin kehityshankkeisiin, kun tarjolla on sellaista osaamista, mitä meillä itsellä ei ole, tai kun kehittäminen tähtää pidemmällä tulevaisuuteen.”

Yritysten kanssa käydyissä keskusteluissa yritykset toivat vahvasti esiin, että EU:n TKI-rahoitusta haetaan aina liiketoimintalähtöisesti tarvelähtöisesti. Rahoituksen halutaan tukevan yrityksen ydinliiketoimintaa ja strategiaa laajemmin kuin kertaluonteisena tutkimushankkeena tai investointina. Ennen rahoituksen hakemista, yritykset punnitsevat onko rahoitusprosessin ja mahdollisen TKI-tuen tuotos-panos-suhde kohdallaan ja onko rahoituksen hakeminen kannattavaa. Monet vastaajista kokivat, että EU-TKI-rahoituksesta on saatava merkittävää hyötyä, jotta hakuihin

osallistutaan.

EU-rahoituksen hakeminen nähdään resurssi-intensiivisenä prosessina, ja prosessiin tarvittavat resurssit voivat olla pois yritysten muusta tuottavasta toiminnasta. Yritykset haluavat välttää tilannetta, jossa rahoituksen hakuun käytetty aika ja rahoituksen saamisen tuoma byrokratia ylittävät rahoituksen tuomat hyödyt. Tällaisiksi hyödyiksi selvitykseen osallistuneet yritykset mainitsivat saadun rahallisen tuen lisäksi muun muassa puuttuvan osaamisen saamisen, sekä laaja-alaisen yhteistyön ja standardien kehittämiseen osana eurooppalaisia arvoketjua. Jos tuotos-panos-suhde jää alhaiseksi, rahoituksen hakeminen ei ole kannattava, vaan hanke toteutetaan omalla tai muulla rahoituksella. Monilla vastaajista on sekä positiivisia että negatiivisia kokemuksia EU:n TKI-rahoituksen hyödyntämisestä.

Keskusteluissa esiin nousseista TKI-rahoituksen liiketoimintaa tukevista yleisistä kriteereistä nostettiin kaupallisuuden tukeminen aikaisen vaiheen ratkaisuille. Tähän ehdotettiin esimerkiksi lyhyelle ajanjaksolle tarkoitettujen instrumenttien perustamista ja hankkeiden tukemista, jotka ovat ”kaupallisuuden reunalla” ja lähellä uusien tuotteiden markkinoille saattamista. Liiketoiminnallisuuden puute tuotiin esille myös kilpailuhaittana Euroopalle suhteessa Yhdysvaltoihin ja Kiinaan. Siinä missä Yhdysvallat ja Kiina nähdään liiketoimintalähtöisinä toimintaympäristöinä, Eurooppa näyttäytyy osassa yrityksissä sääntelyn suurvaltana.

1.1. Riskinjako EU:n TKI-rahoituksen hakemisen lähtökohtana

”Sen kuuluukin maksaa, että yritys uskaltaa ottaa riskiä. Riskisille hankkeille voi ja kuuluu hakea rahoitusta. Jos rahoitusta ei saa, on se jo osaltaan merkki siitä, ettei hanke ole tarpeeksi riskinen.”

Yritysten vastauksia yhdistävänä tekijä on näkemys EU:n TKI-rahoituksen roolista TKI-toiminnan riskisyyden vähentämisessä. Toisaalta samanaikaisesti yritysten edustajat kokevat, että riskinottohalukkuus on yksi kansallinen pullonkaula.

Pyöreän pöydän keskustelussa ja haastatteluissa nousi esiin kysymys siitä, miten yritykset uskaltaisivat ottaa enemmän riskiä ja miten EU:n

TKI-rahoitus voisi tukea yrityksiä riskinotossa. Yleisesti yrityksissä koetaan, että suomalaiset yritykset eivät uskalla ottaa yhtä paljon riskiä verrattuna kansainvälisiin kilpailijoihin. Erityisesti ruotsalaiset ja keskieuropalaiset kilpailijat koettiin riskinottokykyisempinä ja näissä maissa myös EU:n TKI-tuen hakemiseen suhtaudutaan myönteisemmin. Riskinottokyvyn rooli nostettiin esiin myös EU-hankehauissa onnistumisessa. Osa keskusteluihin osallistuneista yrityksistä koki, että riskinottokykyisemmät hankkeet, joilla on laajempaa vaikutusta, saavat arvosteluissa paremmat pisteet ja täten suomalaiset jäävät altavastajiksi EU-rahoitushakemuksia arvioitaessa. EU:n TKI-rahoituksen rooli nähdään kannustimena riskinottoon, eli kehittämään sellaisia tuotteita ja teknologioita sekä tekemään investointeja, joihin yritys ei muuten uskaltaisi lähteä.

Yritykset näkevät, että suomalaisen teollisuuden kilpailukyvyn nostamisessa EU:n TKI-rahoituksella on keskeinen rooli. Tästä esimerkkinä mainittiin muun muassa innovaatorahasto, jolla on koettu olevan volyyminsa ansiosta aito vaikutus yritysten investointihalukkuuteen vihreän siirtymän edistämiseksi.

Haastattelujen perusteella riskinjako kaivataan etenkin uusien tuotteiden ja teknologioiden testaukseen ja teollistamiseen, TKI-toiminnan ja markkinoille menemisen nopeuttamiseksi. Sen sijaan lyhyen aikavälin riskinjako ei noussut yritysten kanssa käydyissä keskusteluissa esille, vaan painotettiin nimenomaan pidemmälle tulevaisuuteen tähtäävää kehittämistä.

2. EU:n TKI-rahoituksen keskeisimmät pullonkaulat

Yhteenveto

Selvityksessä esiin nousseet pullonkaulat EU:n TKI-rahoituksen osalta eivät olleet pääosin yllätyksellisiä. Byrokrazia ja resurssi-intensiivisyys nousivat esiin etenkin pienempien yritysten merkittävimpinä haasteina. Suuremmissa yrityksissä taas oman TKI-toiminnan aikataulun, kontrollitarpeen ja strategisten valintojen yhteensovittaminen EU-hankkeisiin koettiin haasteellisena.

Kyselyssä ja yritysten kanssa käydyissä keskusteluissa keskeisenä koko yrityskenttää koskettavana haasteena nostettiin esille rahoitusinstrumenttien ja -ohjelmien pirstaloituneisuus, mikä luo vaikeuksia hahmottaa rahoitusmahdollisuuksien soveltuvuutta. Pirstaloituneisuuden koettiin myös vaikeuttavan yhtenäistä ja tehokasta tiedonsaantia soveltuvista ohjelmista ja rahoituksesta. Muut yksittäiset yritysten kokemat pullonkaulat liittyivät muun muassa soveltuvuuteen tai hakukriteereihin. Seuraavassa on eritelty tarkemmin keskeisimpiä selvityksen aikana esiin nousseita EU:n TKI-rahoituksen pullonkauloja.

Byrokrazia ja resurssi-intensiivisyys

Selkeästi suurin osa kyselyyn vastanneista piti EU:n TKI-rahoituksen keskeisimpinä pullonkauloina yleisesti byrokraziaa, instrumenttien monimutkaisuutta sekä resurssi- ja raportointivaatimuksia. Vastauksissa mainittiin haasteina esimerkiksi tarve ulkopuoliselle asiantuntijalle hakemusten valmisteluun ja tähän liittyvä rahoitushakemuksen muotoilun tärkeys, rahoituspäätöksen saamisen kesto, sekä kokemukset alkuperäisen hankesuunnitelman joustamattomuudesta muutostilanteessa. Yksittäiset vastaajat kokivat haasteena myös arvioinnin objektiivisuuden ja arviointiperusteiden läpinäkyvyyden. Kysyttäessä pullonkauloista kyselyn vastauksissa ei ollut merkittäviä eroja pienten ja suurten yritysten välillä. Mikro- ja pk-yritysten ohella myös suuryrityksiä edustaneet vastaajat pitivät haastavana mm. rahoitusinstrumenttien kokonaisuuden monimutkaisuutta ja osallistumisen resurssi-intensiivisyyttä.

”Hakuprosessi vaatii paljon osaamista, joka ei mitenkään liity varsinaisen TKI-toiminnan onnistuneeseen läpivientiin. Pitää esimerkiksi osata lukea eligibility-kriteerejä, jotka on kirjoitettu niin monimutkaisesti, ettei niitä voi ilman lakikoulutusta ymmärtää. Helpdesk neuvoa vain minkä kohdan call-tekstistä voi lukea asian selvittämiseen, eikä auta call-tekstin tulkinnassa.”

”Liällinen sitoutuminen alkuperäiseen suunnitelmaan. Jos tehdään kokonaan uutta tuotetta, ei voi olla tiedossa, miten ongelmat ratkaistaan parhaiten.”

”Käytämme useita kanavia löytääksemme meille sopivat hankkeet, kuten Business Finland, ostopalveluna konsulttiyritys jne. Pullonkaulaksi voi muodostua, että emme kuitenkaan löydä kaikkia hankkeita, jotka sopivat meidän laajaan yritystoimintaan. Toinen seikka on resurssi-intensiivisyys, kun projektia lähdetään rakentamaan.”

”Neuvontaa ja tukea on saatavissa vain yleisellä tasolla rahoitusohjelmista, hakukierrosten sisällöistä ja määräajoista, mutta ei mitään siitä, miten toimimalla syntyy menestyksenkäs hakemus.”

”Joskus omalla rahalla on tehokkaampaa tehdä, kuin lähteä hakemaan EU-rahoitusta. Pullonkaulana ei ole instrumenttien puute, vaan aikahyötysuhde. Usein voi olla suoraviivaisempaa kasata konsortio ja tehdä projekti itse vs. hakea EU-rahoitusta. EU-hankkeeseen sitoutuminen voi olla pois tuottavasta työstä. Jos on oikeasti asia, mikä pitää tehdä, niin sitten se tehdään; jos on johtava teknologian, niin ei tarvita ydinkehitykseen rahoitusta, ei tarvita rahoitusta riskipuoleen, vaan satsaukset tehdään oman rahoituksen puitteissa.”

Myös haastatteluissa nousi esiin byrokratian haasteet. Toisaalta myös positiivista kehitystä on havaittu: toisin kuin kyselyssä, etenkin osa suuryrityksien edustajista kokevat, että raportointi on vähäisempää kuin aikaisemmin ja kriteereitä on saatu selkeytettyä. Toisaalta suuryrityksetkin ovat joutuneet reagoimaan EU-rahoituksen hakemiseen vaatimaan byrokratiaan lisäämällä sisäisiä resurssiaan hakemusten tekoon, esimerkiksi palkkaamalla asiantuntijoita ja kokonaisia yksiköitä, jotka keskittyvät pelkästään EU-hankkeisiin ja niiden raportointiin. Tästä huolimatta sisäistenkin tiimien tueksi on osassa yrityksissä turvauduttu ulkopuolisiin konsultteihin tukemaan EU-rahoituksen hakemista.

TKI-suunnitelmien yhteen toimivuus ja ennakoitavuus

Selvitykseen osallistuneet yritykset kokivat haasteiksi myös TKI-suunnitelmien yhteensovittamisen ja rahoitushakujen ennakoitavuuden. Kyselyn vastauksissa yksittäinen suuryrityksen edustaja mainitsi haasteeksi rahoituksen ja yrityksen oman TKI-tiekartan ajoituksen yhteen toimivuuden ja ennakoitavuuden. Haastatteluissa suurempienkin rahoitusinstrumenttien kohdalla koettiin haastavaksi sopeuttaa TKI-toimintaa EU:n edellyttämään ajalliseen suunnitteluhorisonttiin. Yhtenä konkreettisenä haasteena mainittiin muun muassa rekrytointien yhteensovittaminen EU:n suunnitteluhorisonttiin hankkeiden vaatiessa uuden osaamisen rekrytointia. Haastateltavat ja pyöreän pöydän keskusteluihin osallistuneet peräänkuuluttivatkin hakujen pitkäjänteisyyttä, jotta suunnittelua olisi mahdollista sopeuttaa muuhun TKI-toimintaan ja työllistämistä suunnitella pidemmällä aikavälillä. Pitkäjänteisyyden toivotaan näkyvän myös hakujen kriteereissä, jotta yrityksillä olisi mahdollisuus hahmottaa hankkeiden kriteereihin johtava polku selkeämmin ja suuntaamaan omaa toimintaansa kriteerien mukaisesti.

Haastateltavat yritysten edustajat toivovat myös, että kyvykkyyksien ja teknologioiden kehitystä voitaisiin tukea ennakoivasti ja yhtenäisesti valtion tasolla. Osa keskusteluihin osallistuneista yrityksistä koki tärkeäksi selkeä valtiontasoinen päätöksenteon sen osalta, mihin EU-vaikuttamisella tähdätään. Strategisen keskittymisen osalta peräänkuulutettiin kansallisia vahvuuksia, ja tämän pohjalta yhtenäisen vuorovaikutuksen rakentamista EU:n suuntaan. Keskusteluissa nostettiin myös esiin, että Suomessa ei ole yhdistetty kansallisia strategioita riittävän yhteensopiviksi EU:n strategioiden kanssa, minkä nähtiin hankaloittavan EU-hakuihin vastaamista.

Yritysten kanssa käydyissä keskusteluissa oli vahvasti läsnä nopeasti muuttuva markkinaympäristö esimerkiksi COVID-19 pandemian, Venäjän Ukrainassa aloittaman hyökkäyssodan, sekä energiakriisin seurauksena. Yritysten TKI-suunnitelmien ja EU-rahoituksen yhteensovittamista mutkistaa alati muuttuva markkinaympäristö, johon yritysten tulisi kyetä reagoimaan. Yritykset peräänkuuluttivatkin siten joustavuutta hankkeiden toteuttamiseen, joka helpottaisi markkinaympäristön muutoksiin reagointia. Pitkäkestoiset hankkeet on saatava sopeutumaan vaadittaviin muutoksiin ennakoivasti. Tässä yhteydessä veturiyrityshankkeet nostettiin myönteisinä esimerkkeinä hankkeista, joissa muutoksia on mahdollista hallita joustavammin reagoiden proaktiivisesti toimintaympäristön muutoksiin.

Rahoitusinstrumenttien ja -ohjelmien pirstaloituneisuus

”Innovaatio on putki, ja sitä ei saisi kansallisesti katkaista missään tapauksessa. Innovaatio on maalissa vasta, kun siitä tulee kaupallinen menestys.”

EU:n rahoitusinstrumenttien ja -ohjelmien pirstaloituneisuus herätti haastatteluissa, kyselyssä ja pyöreän pöydän keskusteluissa laajalti kommentteja. Erilaisia instrumentteja ja ohjelmia nähdään olevan tarpeeksi, jopa liikaa, ja EU:n TKI-rahoituskokonaisuutta on yritysten näkökulmasta erittäin haastavaa hahmottaa. Rahoitusohjelmat koetaan osittain päällekkäisiksi, ja niiden linkittyneisyyttä on vaikea arvioida. Yritykset korostivat etenkin rahoitusinstrumenttien ja -ohjelmien vaikeaa yhdisteltävyyttä ja soveltuvuutta yrityksen oman kehityselinkaaren näkökulmasta – ”mitkä haut soveltuvat meidän kehitystoimintamme nykyiseen vaiheeseen?”. Toimijoiden on haastava ymmärtää instrumenttien keskinäisiä yhteyksiä ja vaatimuksia, sillä instrumentit ja niiden hallinnointi ovat lähtökohtaisesti hyvin irrallaan toisistaan.

EU:n TKI-rahoitustarjonnan siiloutuneisuus ja pirstaloituneisuus mainittiin myös takaustuotteiden kohdalla pankkien kanssa käydyissä keskusteluissa. Pankkien kanssa käydyissä keskusteluissa tuotiin esiin esimerkiksi InvestEU:n takausohjelman siilomaisuus, mikä on pakottanut pankkeja valitsemaan haettavien takauksien välillä yksinkertaistaakseen sisäisiä prosessejaan. Raportointi ja takausohjelmien käyttöönotto ja integrointi omiin prosesseihin nähtiin pankkien näkökulmasta merkittävä resurssihaasteena.

Liiallinen tasapuolisuuden vaatimus ja mandaatin puute

Osa haastateltavista nosti haasteena esiin myös liiallisen kotimaisen tasapuolisuuden vaatimuksen, minkä nähtiin heikentävän yritysten mandaattia viedä kansallisia strategioita konkreettisiksi toimenpiteiksi, sekä heikentävän kilpailuasemaa sellaisten EU-maiden kanssa, joissa annetut mandaatit ovat vahvempia. Liiallinen tasapuolisuuden vaatimus koettiin osaltaan haittaavan myös EU:n TKI-rahoituksen hyödyntämistä, koska nähtiin, että rahoitusta on vaikea hyödyntää ilman kansallisen tason mandaattia. Osa selvitykseen osallistuneista näki, että Suomessa tulisi tehdä rohkeampia priorisointeja strategisissa painopisteissä, jotta kilpailuetua voidaan saavuttaa markkinoilla. Tähän liittyvänä kehitysehdotuksena tuotiin esille teollisuuden ja julkishallinnon dialogin lisääminen yhteisen intressien ja painopistealueiden tunnistamiseksi.

”Jos valtion strategioita, esimerkiksi Akkustrategia, Tekoöly-ohjelma ja Vähähiilisyiden tiekartta, ei pystytä jalkauttamaan potentiaalisten yritysten kautta, EU:n TKI-instrumentitkin ovat turhia. Tarvitaan mandaatti toimia, jotta rahoitusta voidaan hyödyntää. Ei voida olla epäterveen tasapuolisia.”

”Suomessa tasapuolisuuden vaatimus on vahvaa. Jos esitellään tulevaisuuden suunnitelmia, niin pitää antaa kaikille sama mahdollisuus tai vääristää kilpailua. Tämä pitää paikkansa, mutta menee myös liiallisuuksiin. Menestyminen rahastojen suuntaan edellyttää valintoja.”

”Monissa maissa osataan sovittaa kansalliset agendat EU:n agendoihin ja haetaan rahaa. Suomessa ja myös Ruotsissa on sisäpoliittisia syitä, ja siksi tämä on Suomessa haaste.”

”Veturi-ohjelma on hyvä, siinä on mandaatti ja johtajuutta, hyväksytään että vetovastuu tulee veturiyritykseltä ja jopa odotetaan sitä. Se on konsepti, jota voisi laajemminkin hyödyntää.”

Muut pullonkaulat

Byrokraattisuuden, sekä resurssi- ja raportointivaatimusten ohella kyselyn vastauksissa tuotiin esille yksittäisiä soveltuvuuteen tai kriteereihin liittyviä pullonkauloja, kuten esimerkiksi vaatimukset yrityksen tarpeisiin nähden liian suurista budjeteista tai kokonaisuuksista, rahoituksen kohdentuminen kapeasti jättäen uuden liiketoiminnan ulkopuolelle, vaatimus backflow -paymentistä (EIT Raw Materials Booster) sekä yleisesti rahoitusinstrumenttien vaatimuksien soveltumattomuus pienille yrityksille (esim. vastuullisuuden osoittaminen).

Yksittäisissä vastauksissa tuotiin esille myös yritysten kokemia haasteita, joita EU:n TKI-rahoituksen ei suoranaisesti ole tarkoitus ratkaista, kuten rahoituksen soveltumattomuus viennin edistämiseen. Tämä osaltaan heijastelee yritysten näkökulmaa, että osa yrityksistä näkee EU-rahoituksen yhtenä kokonaisuutena eikä ole kaikilta osin selvää mihin juuri EU:n TKI-rahoituksella pyritään.

3. EU:n TKI-rahoituksen positiiviset ominaisuudet

Selvitys keskittyi etenkin pullonkaulojen ja muutosten esiin tuomiseen EU:n TKI-rahoituksen osalta. Yleisesti voidaan kuitenkin todeta, että yritykset kokevat positiivisena EU:n TKI-rahoituksen saatavuuden ja vaikutukset suomalaisen teollisuuden kilpailukyyn kehittämiseksi. Vastaajat kokevat, että rahoitusta on laajasti tarjolla ja erilaisia instrumentteja on riittävästi, sekä laajasti erilaisiin hankkeisiin ja teemoihin.

EU:n TKI-rahoituksella nähdään olevan erityinen rooli etenkin vihreässä siirtymässä ja siihen linkittyvissä hankkeissa. Huolimatta eriävistä näkemyksistä, lähtökohtaisesti kaikki vastaajat näkevät EU:n TKI-rahoituksella olevan merkittäviä vaikutuksia suomalaisten yritysten kilpailuedun kehittämisessä.

Konsortiot verkostoitumista ja näkyvyyttä edistämässä

Kyselyssä ja haastatteluissa tuotiin esiin, että EU-hankkeissa vaadittavat konsortiot edistävät parhaimmillaan verkostoitumista arvoketjuissa ja lisäävät yritysten kehittämien ratkaisujen näkyvyyttä. Konsortioista esitettiin myös joitain vaihtelevia näkemyksiä. Etenkin konsortioille asetetut kriteerit, jotka vaikuttavat hankkeen kokoamiseen yrityksen parhaan edun mukaisesti, koettiin osassa yrityksistä haastaviksi. Kansainvälisyyttä pidettiin lähtökohtaisesti EU-hankkeiden positiivisena puolena, mutta konsortion kansainvälisyyteen liittyvät kriteerit koettiin joustamattomina tilanteissa, joissa hankkeen toteutumisen kannalta kriittinen osaaminen on tunnistettu esimerkiksi ainoastaan yhdestä maasta. Konsortioista koettiin olevan parhaimmillaan hyötyä silloin, kun ne ovat hyvin johdettuja ja yritys on saavuttanut konsortiossa avainroolin. Konsortiohankkeet ja niiden EU-TKI-rahoitusosuus mahdollistavat yritysten mukaan koko arvonverkon mittaisen kehittämisen ja toimialan uusien käytäntöjen kehittämisen.

Suomalaisten yritysten avainroolin nähdään olevan yleisesti silloin kun hankkeessa on mukana alihankkijoita ja asiakkaita. Konsortioiden nähdään mahdollistavan tki-yhteistyön ja verkostoitumisen muiden toimijoiden, kuten alihankkijoiden ja asiakkaiden. pk-yritysten näkökulmasta avainroolina pidettiin asemaa, jossa muut yritykset ovat riippuvaisia tietyn pk-yrityksen osaamisesta, jolloin kyseisen pk-yrityksen rooli kasvaa isommaksi suhteessa sen liikevaihtoon.

Rahoitus vauhdittaa vihreää siirtymää

EU:n TKI-rahoituksella on selvitykseen osallistuneiden näkökulmasta erityinen rooli vihreän siirtymän hankkeissa. Esimerkiksi jotkut yritykset eivät olleet hakeneet rahoitusta juurikaan aiemmin, mutta ovat nyt jopa palkkaamassa uusia resursseja EU:n rahoituksen hakemiseen panostaessaan entistä enemmän vihreää siirtymää edistävään TKI-toimintaan. Yritykset, joilla vihreä siirtymä on jo osa ydinliiketoimintaa, kokevat Horisontti Euroopan hakujen teemat erinomaisina ja löytävät useampia heille sopivia hakuja. Tällaiset yritykset kokevat kilpailuedukseen osallistua EU:n rahoitushakuihin ja panostavat hakuihin omia sisäisiä resursseja lisäämällä.

Rahoitusinstrumentit, jotka mahdollistavat joustavuuden ja liiketoimintalähtöisyyden

”Innovaatorahastossa on selkeä logiikka: päästökaupan rahoja käytetään ja vaikutus on suora. Riittävän iso budjetti, jolla selkeästi vaikutusta. Selkeät pelisäännöt ja aikataulu - ennustettavuus on hyvä.”

Jotkin rahoitusohjelmat ja -instrumentit keräsivät yrityksiltä erityistä kiitosta. Näitä olivat muun muassa Innovaatorahasto (Innovation Fund) ja pk-yrityksille suunnattu EIC Accelerator -rahoitus. Etenkin Innovaatorahaston hakuprosessi ja loogisuus motivoi yrityksiä hakemaan saatavilla olevaa TKI-rahoitusta.

Innovaatorahasto nostettiin esiin myös joustavana ja liiketoimintalähtöisenä esimerkkinä EU-rahoituksesta. EIC Accelerator-instrumenttia keuhuttiin niin haastatteluissa kuin kyselyssäkin sen soveltuessa rahoittamaan hankkeita, joita on vaikea rahoittaa muulla markkinaehtoisella rahoituksella. EIC Acceleratorin kohdalla rahoitusta nähtiin olevan riittävästi saatavilla yksittäisiin investointeihin ja toimenpiteisiin, jotta yritykset voivat saada merkittäviä muutoksia aikaan.

4. EU:n TKI-rahoituksen kohdentuminen

4.1. Rahoituksen nykyinen kohdentuminen

Suurin osa haastateltavista yrityksistä kokee, että EU:n TKI-rahoituksen teemat ovat pääosin riittävän kattavia ja rahoitusta on kohdennettu keskeisiin EU:n strategiaan tavoitteisiin. Haastattelut edustajat kokevat, että yleisesti rahoitusta on saatavilla keskeisiin yhteiskunnallisiin teemoihin, joissa myös yritykset pyrkivät vaikuttamaan. Myöskään kyselyn vastauksissa teemojen puuttuminen ei korostu merkittävänä haasteena tai pullonkaulana. Haastatteluissa yksittäisinä temaattisina TKI-rahoituksen peittävyden puutteina nostettiin esille työkoneiden kehittäminen, fossiilipohjaisen hiilen talteenotto ja kierrätys, puun tuotantoketjun parantaminen, Smart Cities sekä turvallisuusteemaa tukevien instrumenttien parempi saatavuus.

”Aihealueita löytyy lukuisia, jotka sopivat meidän liiketoimintaan. Ei puutu mitään oleellisia teemoja.”

”Kun veturia haettiin, niin käytiin laajasti läpi teemoja VTT:n kanssa. Niitä oli valtavasti, yli 10 teemaa tunnistettiin, jotka sopivat meille.”

”Nykyisestä prosessista löytyy eri TRL-tasolle instrumentteja. Tämä on hyvä ja toivottavaa pitää.”

Selvityksessä mainittuja puutteita teemojen osalta:

”Työkoneiden osalta sähköistyminen, autonomia ja turvallisuus.”

”Puun tuotantoketjun parantaminen – tähän ei tunnu löytyvän rahoitusta. Puun optimaalinen käyttö, digital twinit, logistiikka ym. asiat puun hankintaketjussa.”

”Smart cities -näkökulma – jännä, että tähän on niin vähän rahoitusta. On vihreitä siirtymää mutta liittyy myös 5g & 6g:hen sekä liikkumiseen.”

4.2. EU:n TKI-rahoituksen kohdentuminen tulevaisuudessa

4.2.1. Teemat

Yhteenveto

Haastatteluissa ja kyselyssä yrityksiltä kysyttiin, minkälaisiin teemoihin EU:n TKI-rahoituksen toivotaan kohdentuvan enemmän tulevaisuudessa. Yritykset katsovat teemoja luonnollisesti oman liiketoimintansa näkökulmasta, mutta tiettyjen yläteemojen nähdään korostuvan laajasti vastaajien, haastateltavien ja pyöreän pöydän keskusteluihin osallistuneiden joukossa. Erityisesti ilmasto, ympäristö ja energia korostuvat keskeisinä teemoina, joihin EU:n TKI-rahoituksen toivotaan kohdentuvan myös tulevaisuudessa. Tämän lisäksi digitalisaatio, automatisaatio, tekoäly sekä melko vaihtelevasti erilainen teknologiaosaaminen mainittiin tällaisina teemoina. Komponenttien ja materiaalien osalta erityisesti kiertotalous nostettiin tärkeänä toimialoja läpileikkaavana teemana, minkä lisäksi keskusteluissa tuotiin esille puolijohdeteollisuuden osalta strategisen kilpailuedun saavuttamisen tärkeys tietyillä osa-alueilla, esimerkiksi puolijohdesuunnittelussa. Myös biopohjaiset materiaalit nostettiin etenkin Suomen osaamisen kannalta tärkeänä teemana.

Ilmasto, ympäristö ja energia

Yritysten vastauksissa erityisesti ympäristö, ilmasto ja energia nousivat esiin ylätasoon teemoina, joihin EU:n TKI-rahoituksen toivotaan kohdentuvan nykyistäkin enemmän. Kyselyssä mainittiin muun muassa yleisesti globaalit ilmatoratkaisut, äänisaasteiden vähentäminen, vihreä energia ja energiatehokkuus, puhdas vesi ml. teollisuuden vesi, luonnonvarojen säästäminen, kestävä kaivostoiminta, sekä kiertotalous.

Haastateltavien mainitsema teemoja olivat lisäksi muun muassa vetytalous, cleantech, sekä yleisesti fossiilisten polttoaineiden vähentäminen.

"Globaalit ilmatoratkaisut ja kestävä kehitys"

"Luonnonvarojen säästäminen, nyt painotus liiaksi CO2-päästövähennyksissä (jotka toki nekin hyvin tärkeitä)."

"Energiatehokkuus, energian käytön vähentäminen."

"Puhdas vesi ja teollisuuden vesi. Nyt näkökulma on pitkälti valuma-alueella, mutta tarvitaan myös kohteellisia caseja, Euroopan laajuisia tai globaaleja näkökulmia. Teollisuusympäristöt ja kiertotalous. Uusiutumattomien raaka-aineiden laajempi talteenotto kaivoksilla."

"Ympäristön kuormitusta vähentävät kokonaisratkaisut (tekniikka)."

Digitalisaatio ja teknologiat

Ympäristö-, ilmasto- ja energiateemojen lisäksi sekä niihin liittyvinä TKI-rahoituksen toivotaan kohdentuvan vaihtelevasti digitalisaatioon ja erilaisiin teknologisiin ratkaisuihin. Kyselyn vastaajat mainitsivat teemoina muun muassa tekoälyn, automatisaation, ekosysteemiset ohjelmistoratkaisut, avaruusteknologian, kvanttitekniikan, cleantechin sekä terveysteknologian. Myös haastatteluissa nostettiin esiin erityisesti tekoäly ja automatisaatio sekä mm. terveys- ja bioteknologia.

"Nopeasti kehittyviin ja KV-kilpailun teemoihin: tekoäly, digitalisaatio, automaatio, robotisaatio, digitaalinen turvallisuus, kvanttitekniikat, ICT:n energiatehokkuus, materiaalit jne."

"Space Technology for better situational awareness. Space technology developments tied to ESA are tied by industrial return policies, EU funding could help the companies to not be restricted to those boundaries."

"Uusien deep-tech yritysten synnyttämiseen ja kasvattamiseen. -- Euroopan vahvuksien tukeminen esim. kvanttitekniikka."

"Energia, turvallisuus, digitaalisuus."

Cleantechin suhteen erilaiset puhtaan teknologian vaihtoehdot. Energiassektori, vetytalous, dataan, ja terveystekniikkaan liittyvät alueet. Nämä ovat Suomen vahvuuksia. Eivät nämä ole 2021-2024 kaudesta mihinkään muuttuneet."

Turvallisuus

Venäjän Ukrainassa aloittaman hyökkäyssodan seurauksena muuttunut turvallisuusympäristö herätti luonnollisesti keskustelua yritysten parissa. Yritykset näkevät, että turvallisuus- ja puolustusteemat tulevat korostumaan entisestään ja turvallisuusteemoihin tulisi olla saatavilla rahoitusta. Turvallisuuteen liittyvänä alateemana erityisesti kyberturvallisuus korostui yritysten kanssa käydyissä keskusteluissa sekä kyselyn vastauksissa. Lisäksi haastatteluissa ja pyöreän pöydän keskusteluissa korostettiin, että puolustus- ja teknologiaosaamisen välillä on selkeä yhteys, joka olisi syytä huomioida myös EU:n TKI-rahoituksen kohdalla.

"Kyberturvallisuus"

"Liittymä toimintaympäristön muutoksiin, turvallisuuspuoli tulee nousemaan vahvemmin esille."

"Turvallisuus ja kyberpuoli tulee korostumaan."

"Tietynlaisen spill overin huomiointi, että teknologiaosaaminen on myös puolustusosaamista."

Komponentit ja materiaalit

Komponenttien tai materiaalien osalta kyselyn vastauksissa ja keskusteluissa korostuivat erityisesti kolme teemaa. Materiaaleihin liittyvänä teemana nostettiin esiin yleisesti *kiertotalous* toimialoja läpileikkaavana teemana ja sen korostuminen tulevaisuudessa laajasti eri toimialoilla. Komponentteihin liittyvänä teemana tuotiin esiin strategisten tuotanto- ja toimitusketjuaukkojen paikkaaminen puolijohdeteollisuudessa. Viimeiseksi materiaaleihin liittyvänä teemana korostuivat biopohjaiset materiaalit, joissa erityisesti Suomella nähdään olevan osaamiseen liittyviä vahvuuksia. Ylipäätään teollisen tuotannon osalta yritysten näkemyksissä korostuivat etenkin korkean jalostusarvon tuotteisiin liittyvät innovaatiot ja kehitystyö.

”Arvoketjujen pahimpien strategisten aukko-alueiden paikkaaminen esim. puolijohdeteollisuudessa.”

”Materiaalit, biopohjaiset materiaalit ja ylipäätensä raaka-aineiden saatavuuteen liittyvät asiat tulevat korostumaan.”

”Biopohjaiset materiaalit”

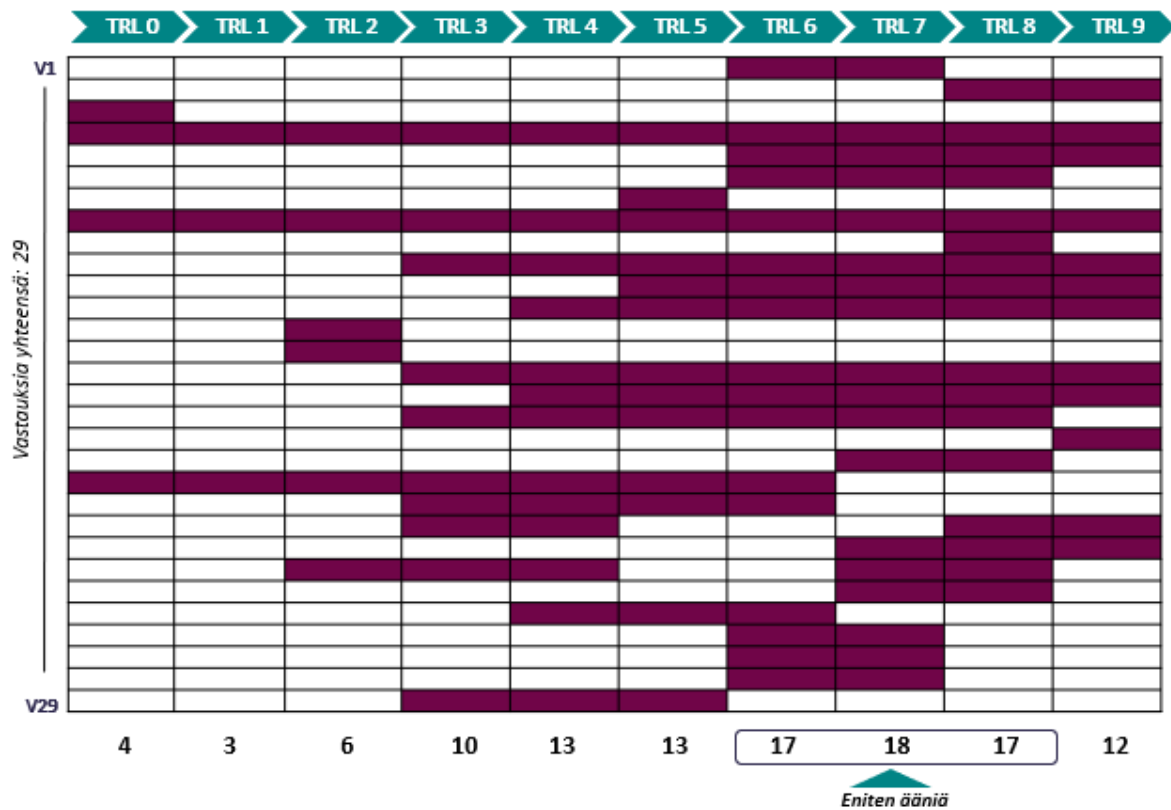
”Materiaalit, biopohjaiset materiaalit ja ylipäätensä raaka-aineiden saatavuuteen liittyvät asiat tulevat korostumaan”

”Tuskin pystytään tekemään esim. Taiwanit, että saadaan joku tekemään Suomeen iso tehdas, mutta me tehdään kuitenkin Euroopan merkittäväntä puolijohdesuunnittelua. Voidaan hakea strategista positiointia siellä, missä se on tehtävissä.”

4.2.2. Teknologian kypsyystaso

TRL-kohdentuminen

Yrityksille kohdistetuissa haastatteluissa ja kyselyssä selvitettiin, mihin TKI-toiminnan osa-alueisiin yritykset toivoivat EU:n TKI-toiminnan erityisesti kohdistuvan. Kyselyyn osallistuneiden yritysten mukaan rahoituksen toivottiin tulevaisuudessa kohdentuvan etenkin korkeimmille TRL-tasolle. Tämä korostui myös haastateltavien ja pyöreän pöydän osallistuneiden kanssa käydyissä keskusteluissa. Kuvassa 3 on esitetty kyselyn vastausten jakautuminen.

Kuva 3. Mihin TKI-toiminnan osa-alueisiin kansallisen ja EU:n rahoituksen tulisi kyselyyn vastanneiden mukaan kohdentua enemmän (vastaajille esitettiin kuva TRL-luokituksesta ja eri vaiheiden selitteissä).

Perustutkimuksen tärkeyttä ja laadukkuutta korostettiin, mutta mikäli valintoja on tehtävä, nähtiin lisärahoituksen tarve erityisesti kaupallistamisessa ja markkinoilletulovaiheessa. Perusteluina mainittiin mm. paremman kilpailuaseman saavuttaminen suhteessa esimerkiksi Yhdysvaltoihin ja Kiinaan. EU:n strategisten teemojen ja systeemisten muutosten edistämiseksi (vihreä siirtymä, digitalisaatio ja turvallisuus) TKI-tukea ratkaisujen ja teknologioiden skaalaamisvaiheeseen toivotaan olevan enemmän saatavilla. Ilman riittävää rahoitusta laaja-alainen ja nopea transformaatio keskeisissä teemoissa on yritysten näkökulmasta haastavaa toteuttaa.

”Muutoksen pitäisi lähteä siitä että rahaa lisätään ylhäältä TRL 9-7 aina 3-4 saakka. Perustutkimuksesta ei kannata ottaa pois, mutta kun budjetit kasvavat, niin lisäystä soveltavaan ja markkinoilletulovaiheeseen. Liiketoiminnan kasvun rahoittaminen.”

”TRL 4-9: Perustutkimusta tulee tehdä, mutta EU-pohjainen TKI-vipuvoima syntyy tuotteistamisesta ja markkinoille saattamisesta. Vain näillä keinoin syntyy liikevaihtoa. Yritystoiminnan tulee olla kannattavaa, jotta rahaa palautuu takaisin kiertoon verokertymän kautta.”

”TRL 3-TRL 9: Vaikka suuret keksinnöt nousevat TRL 1-3-tasosta, on applikaatioiden kehittäminen ja tieteen hyödyntäminen se, jossa EU laahaa surkeasti Kiinan, USA:n ja muiden jäljessä.”

”TRL 3-5: Resurssi-intensiivisiä - varsinkin investoinnit demo- tai pilot-laitteisiin”

”TRL 5-9: Euroopassa on paljon hyvää yliopistotutkimusta, mutta siitä ei synny riittävästi yritystoimintaa.”

”TRL 2: Monet ideat eivät koskaan päädy testausvaiheeseen riittämättömän rahoituksen takia. Tämän jälkeen testit näyttävät idean potentiaalin ja potentiaalisimmat ideat saavat kyllä rahoitusta jopa yksityisiltä markkinoilta.”

”Sosiaaliseen innovointiin. TRL-asteikko soveltuu teknologiseen TKI-toimintaan.”

5. Rahoitusmuodot ja -kanavat

EU:n ja kansallisen tason TKI-rahoitusohjelmien ja -instrumenttien soveltuvuus

Johtopäätöksenä haastatteluista ja kyselystä voidaan todeta, että yritykset ovat lähtökohtaisesti tyytyväisiä saatavilla oleviin rahoitusmuotoihin ja kanaviin. Sekä kansallisella että EU-tason tuella nähdään olevan tärkeä rooli yritysten TKI-toiminnan koko elinkaaren rahoitustukitarpeiden kattamisessa.

Siinä missä kotimaiset rahoitusinstrumentit nähdään yrityksissä helpommin hyödynnettävinä ja lähestyttävänä kuin EU-tason instrumentit, myös EU-tason rahoituskanaville ja -ohjelmille nähtiin olevan strateginen merkitys. EU-tason instrumenteissa korostuu mahdollisuus laaja-alaiseen yhteistyöhön ja standardien kehittämiseen osana eurooppalaisia arvoketjuja. Vaikka EU-rahoitukseen liittyy merkittävä byrokraatia, avoimuusvaatimukset ja yritysten näkökulmasta monesti tiukat osallistumiskriteerit, nähtiin EU-hankkeiden ja Horisontti Euroopan mahdollisuudet liiketoiminnan ja pitkän aikavälin kilpailuedun edistämiseksi erittäin positiivisesti. Perustutkimuksen lisäksi EU:n TKI-rahoitus nähdään kriittisenä teollisen mittakaavan skaalausvaiheissa, joissa tuella voidaan merkittävästi vähentää investointien riskisyyttä. Etenkin innovaatorahasto nähdään toimivana ja ennen kaikkea ennustettavana tukilähteenä ja hyvänä yrityslähtöisenä ratkaisuna yritysten toiminnan tukemiseksi.

Yritysten TKI-toimintaan kohdistuva avustusmuotoinen rahoitus nähdään kaikista houkuttelevimpana ratkaisuna, etenkin nousevien lainakorkojen aikana. Tutkimus- tai TKI-yhteistyössä tuen merkitys korostuu etenkin pk-yrityksien mahdollisuuksissa kehittää uusia ratkaisuja ja tutkimusta. Suuremmilla yrityksillä perustutkimuksen rahoittamisessa EU:n TKI-tuen merkitys vähenee, sillä yrityksillä on myös muita rahoituslähteitä toiminnalleen. Isoilla yrityksillä tukimuotoisessa rahoituksessa korostuu mahdollisuudet kehittää toimialan käytäntöjä ja standardeja koko arvoketjun kanssa yhteisesti (TKI-tuella mahdollistetut konsortiohankkeet).

Soveltuvat rahoituskanavat

Lähtökohtaisesti kaikki selvityksessä mukana olleet yritykset korostivat nykyisten EU:n TKI-rahoituskokonaisuuden sekavuutta ja pirstaloituneisuutta. Rahoitusta on saatavilla hyvin monitasoisesti eri kansallisista ja EU-tason lähteistä. Rahoituskanavat myös toimivat hakumuotoisesti, jolloin yritysten TKI-tarpeet ja rahoitushakujen ajoitus ja prosessointiaikataulu eivät välttämättä kohtaa tarkoituksenmukaisesti. EU:n TKI-rahoituskanavien osalta yrityksillä on edelleen haasteita hahmottaa itselleen soveltuvia kanavia ja ratkaisuja. Yritysten näkemyksissä soveltuvina rahoituskanavina korostuvat helppous, keskitetyt palvelukanavat ja saavutettavuus.

Yritykset ovat tottuneet hakemaan rahoitusratkaisuja kaupallisilta rahoituslaitoksilta, jotka toimivat lähtökohtaisesti ennustettavilla ja johdonmukaisilla toimintamalleilla. Vastajaat kokevat, että rahoituskanavien yhtenäistäminen on keskeinen tapa tuoda selkeyttä ja vähentää EU:n TKI-rahoitukseen liittyvää byrokratiaa ja kynnystä rahoituksen hyödyntämiseksi. EU:n TKI-rahoituksen siirtyminen yhä markkinaehtoisempiin rahoitusinstrumentteihin ja kanaviin nähdään perusteltuna, sillä nykyisellään eri TKI-rahoitusinstrumenttien ja ohjelmien toisistaan eriyvät rahoitus- ja hakukriteerit nähdään yrityksissä merkittävä haasteena.

Monissa keskusteluissa konkreettisine esimerkeinä toimivista rahoitusohjelmista ja -instrumenteista mainittiin Business Finlandin myöntämät TKI- ja investointituet sekä kansallisilta rahoituslaitoksilta saatavilla olevat markkinaehtoiset takaustuotteet. Myös ministeriöiden kautta jaetut erilliset investointituet ja etenkin RRF-tuet ovat yritysten näkökulmasta jalkautuneet markkinoille tehokkaasti ja oikeiden rahoituksenmyöntökanavien kautta. Vaatimukset RRF-rahoituksen suhteen ovat kuitenkin rajanneet rahoituskelpoisten hankkeiden määrää, mikä mielletään ”EU-byrokratiaksi”.

Valtiontukisääntelyn synnyttämät esteet ja kehitystarpeet

EU-TKI-rahoitus tulee usein myös tarkastella suhteessa kansalliseen rahoitukseen, joka on valtiontukisääntelyn alaista. Koska valtiontukien ja valtiontukisääntelyn kehittämisen osalta käydään EU:ssa ja globaalisti ajankohtaista keskustelua, keskusteluissa nostettiin myös mahdollisuus tuoda tähän liittyviä näkemyksiä esille.

Yrityksissä valtiontukisääntely nähdään hyvin laveana kokonaisuutena, johon sekoittuvat näkemykset myös yleisestä EU-tason regulaatio- ja sääntelykehityksestä. Suuri osa vastaajista näkee EU:n TKI-rahoituksen valtiontukisääntelyn kehityksen ja suunnan osana EU:n tahtotilaa ”kontrolloida markkinaa voimakkaammin”.

EU:n TKI-rahoitukseen kohdentuvat näkemykset ovat yrityksissä jokseenkin yhtenevät. Kuten aikaisemminkin tässä raportissa esille tuotuna, osa vastaajista kokee, että EU- ja kansallisella tasolla on ristiriitoja rahoituksen kohdentumisen painopistealueissa, missä nimenomaan valtiontukisääntely estää tuen optimaalisen kohdentumisen. Osa vastaajista nosti esille, että EU:n TKI-rahoituksen strategiset painopistealueet ja valinnat eivät aina ole yhteensopivia kansallisten strategisten painopisteiden tai toimialojen rakenteiden kanssa. Suomessa rahoitusta myöntävien toimijoiden koetaan tarkastelevan myös valtiontukisääntöjä ja näihin liitetyjä rahoitusinstrumenttien ja tukien toimintarajoja hyvin tiukasti, mikä välillä estää yrityksiä saamasta tukea omiin TKI-toimintoihin.

Toisena keskeisenä valtiontukisääntelyyn liittyvänä haasteena nähdään kautta EU:n TKI-rahoituskehityksen tiukat raportointivelvoitteet, joilla pyritään varmistamaan rahoituksen kohdentuminen ja oikeanmukaisuus. Moni vastaajista kokee, että valtiotasolla olisi oltava enemmän joustavuutta raportoinnin toteuttamisessa, sillä Suomi eroaa omassa toimiala- ja yhteiskuntarakenteessaan merkittävästi muista eurooppalaisista maista. Yritykset selvästi kannattavat periaatetta tasapuolisuuden vaatimuksesta, mutta osa vastaajista kokee, että monissa maissa rahoituskriteerejä ja raportointivaatimuksia katsotaan huomattavasti joustavammin kuin Suomessa, mikä heikentää suomalaisten toimijoiden asemaa saada rahoitusta.

Edellä mainittujen havaintojen lisäksi osa yrityksistä korostaa muun muassa tukikriteerien kohdentumista ostopalveluiden ja tutkimuksen rahoittamiseen rajaten ulos koneiden ja laitteiden hankinnat ja muut aineelliset investoinnit. Linkittyen eri rahoitusinstrumenttien ja ratkaisujen soveltuvuuteen, yritykset yleisesti peräänkuuluttavat saatavilla olevan rahoituksen joustavuutta ja räätälöitävyyttä yritysten moninaisiin tarpeisiin.